

Täysistunto

Keskiviikko 30.5.2018 klo 14.00—17.08

5. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2017

Kertomus K 18/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

15.03 **Matti Vanhanen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on nyt käytettävissä pankkivaltuuston kertomus vuodelta 17. Kertomus sisältää tuttuun tapaan nyt kuvaukset Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toiminnasta ja hallinnosta kertomusvuoden aikana, ja siinä on sisällä myös kuusi ajankohtaisiin erityisteemoihin keskittyvää kirjoitusta. Näistä ensimmäiset käsittelevät EKP:n hintavakaustavoitetta ja sen toteutumista euroalueella, Kiinan velkaantumista ja siitä koituvia riskejä sekä pankkiunionin nykytilaa ja kehitystä jatkossa. Mukana on myös kaksi Nordean kotipaikan muutosta käsittelevää kirjoitusta. Näistä ensimmäinen pohtii muutoksen merkitystä rahoitusjärjestelmän makrovakauden näkökulmasta ja toinen sitä, mitä muutos merkitsee pankkivalvonnalle. Viimeisin erityisteemakirjoitus käsittelee digitalisaatiota rahoitusmarkkinoilla.

Arvoisa puhemies! Totean euroalueen talouskehityksestä ja EKP:n rahapolitiikasta lyhyesti vain kaksi asiaa:

Ensinnäkin, vuosi 17 oli euroalueella neljäs perättäinen talouskasvun vuosi. Kasvu oli varsin laaja-alaista euroalueen maiden joukossa.

Toiseksi, inflaatio nopeutui edellisestä vuodesta mutta oli EKP:n tavoitetta hitaampaa edelleen. Myös inflatioennusteet säilyivät kertomusvuonna maltillisina. Rahapolitiikka jatkuikin näin ollen elvyttävänä koko kertomusvuoden.

Arvoisa puhemies! Suomen Pankin osalta nostaisin kaksi asiaa:

Ensinnäkin, Suomen Pankin johtokunta nyt, kun tämä vuosi lasketaan mukaan, vaihtuu kokonaan tämän vaalikauden aikana. Kertomusvuoden helmikuussa Suomen Pankin johtokunnan jäsenenä aloittivat Marja Nykänen ja Olli Rehn, ja nyt tänä kesänä pääjohtaja vaihtuu pääjohtaja Erkki Liikasen eläköitymisen vuoksi, ja uudeksi pääjohtajaksi on nimetty Olli Rehn. Parhaillaan on haussa sitten kolmas johtokunnan jäsenen paikka. Pankkivaltuusto katsoo, että johtokunta on toiminut hyvin nykymuodossaan eli kolmijäsenisenä, joka on lain määrittämä minimi.

Toiseksi, keskuspankin tehtävien hoitaminen ja oman rahoitusvarallisuuden sijoittaminen tuottaa Suomen Pankille tuloja mutta toisaalta aiheuttaa sille myös erilaisia riskejä. Pankkivaltuusto on osaltaan seurannut säännöllisesti niiden kehitystä, ja voimme todeta, että Suomen Pankin riskiprofiilissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Pankilla on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

noin 14,1 miljardin euron suuruinen rahoitusvarallisuus. Sijoittaessaan tätä varallisuutta Suomen Pankki altistuu sekä luotto- ja likviditeettiriskeille että markkinariskeille. Markkinariskejä ovat muun muassa valuuttakurssiriski ja korkoriski. Rahoitusvarallisuuden ja rahapolitiikan vuositason yhteenlasketut riskit olivat vuoden 17 lopussa 1,9 miljardia euroa pois lukien kultaan liittyvä riski. Laskettu riskiluku pysyi lähes ennallaan edellisvuotiseen verrattuna. Edellä mainittu pankin kokonaisarvio sisältää Suomen Pankin rahoitusvarallisuuden ja eurojärjestelmän rahapoliittisen ohjelman riskit. Tämä riskiarvio sisältää Suomen Pankin omalla riskillä olevat rahapoliittiset operaatiot sekä Suomen Pankin pääoma-avaimen mukaisen osuuden eurojärjestelmän riskistä. Vuoden 17 lopussa Suomen Pankin koko oman pääoman määrä oli 8,8 miljardia euroa, ja pankkivaltuuston näkemys on, että Suomen Pankin vakavaraisuus oli kertomusvuoden lopulla riittävä kattamaan pankin tehtävien hoitamisesta johtuvat riskit.

Arvoisa puhemies! Finanssivalvonnan osalta:

Se ensinnäkin toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä mutta on päätöksenteossa riippumaton siitä. Pankkivaltuusto vastaa Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta, ja valtuuston tehtävänä on nimittää Finanssivalvonnan johtokunta ja johtokunnan esityksestä johtaja. Finanssivalvonnan toiminnasta voitaneen nostaa esiin seuraavat neljä asiaa:

Ensinnäkin, vaikka kyse on kertomusvuoden jälkeen keväällä 18 tapahtuneesta, todettakoon, että valtuusto nimitti Marja Nykäsen Finanssivalvonnan johtokunnan jäseneksi 1.4. tänä vuonna ja määräsi hänet samalla sen puheenjohtajaksi.

Toiseksi, Finanssivalvonnan johtokunta on antanut pankkivaltuustolle kertomuksen Finanssivalvonnan toiminnasta kertomusvuodelta 17 sekä julkaissut Finanssivalvonnan toimintakertomuksen. Näiden kertomusten, pankkivaltuuston kokouksessa käytyjen keskusteluiden ja muiden saamiensa tietojen pohjalta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonnan toiminnalle laissa säädetty tavoite on toteutunut. Finanssivalvonnan toiminnan yleisen tehokkuuden näkökulmasta pankkivaltuusto arvioi, että Finanssivalvonta on hoitanut valvonnan jatkuvasti muuttuvaa tehtäväkenttää tehokkaasti ja kustannuskehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kolmas huomio: Rahoitussektori on muuttunut ja muuttuu jatkuvasti. Suomen kannalta on iso asia, että Nordean yhtiökokous päätti maaliskuussa 18 siirtää pääkonttorinsa Suomeen. Tämän muutoksen seurauksena pankkisektorin koko Suomessa kasvaa noin kolminkertaiseksi suhteessa bruttokansantuotteeseen ja Nordean muutto tuo Finanssivalvonnalle uusia tehtäviä ja edellyttää valvonnan lisäresursointia. Kuten alussa totesin, Nordean muuton merkitystä pohditaan tarkemmin kahdessa erityisteemakirjoituksessa. Niistä löytyy tietoa siitä, mitä muutto tarkoittaa makrovaka- ja pankkivalvonnan kannalta.

Neljäntenä ja viimeisenä huomiona Finanssivalvontaan liittyen nostan esiin kotitalouksien velkaantumisen ja sen aiheuttamat riskit rahoitussektorilla ja laajemmin kansantaloudessa:

Sekä Suomen Pankki että Finanssivalvonta ovat varoittaneet kotitalouksien velkaantuneisuudesta ja sen kasvusta Suomessa. Tämä kehitys eli velkaantuneisuuden kasvu on jatkunut jo noin 20 vuoden ajan. Finanssivalvonta on todennut muun muassa, että kotitalouksien velkaantuneisuus on Suomen rahoitusjärjestelmän merkittävin haavoittuvuus. Korkealla velkaantuneisuudella voi olla myös epäsuoria makrotaloudellisia seurauksia, koska Suomessa kotimainen kulutuskysyntä vaikuttaa merkittäväällä tavalla talouskehitykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

Korkea velkaantuneisuus lisää riskejä kulutuskysynnän vaihtelusta, jos talouden kehitys heikkenee.

Suomalaisen kotitalouksien velkaantuneisuusasteen kasvuun ovat kiinnittäneet huomiota myös kansainväliset organisaatiot, kuten Euroopan järjestelmäriskikomitea ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF. Myös pankkivaltuusto on käsitellyt aihetta säännöllisesti koko tämän kolmen vuoden jaksonsa ajan.

Velkaantuneisuusasteen nousuun ovat vaikuttaneet sekä asuntolainakannan kasvu, asuntoyhteisölainojen kasvu että kulutusluottokannan kasvu. Yhtenä esimerkkinä Finanssivalvonnan toimista asiassa voidaan mainita se, että Finanssivalvonta kiristi hiljattain, maaliskuussa, niin sanottua enimmäisluottosuhdetta muiden kuin ensiasunnon hankintaa varten otettavien luottojen osalta. Kiristys nosti suhdetta 5 prosenttiyksiköllä 85 prosenttiin. Tällä toimella pyrittiin osaltaan hillitsemään velkaantuneisuuden kasvua. Finanssivalvonta on myös useaan otteeseen kehottanut pankkeja välttämään tavanomaista pidempiä takaisinmaksuaikoja sekä pitkiä lyhennysvapaita, ellei niille ole erityisiä syitä, ja myös muita toimia on tehty.

Huolet kotitalouksien velkaantumisen kasvusta yleensä ja erityisesti asuntoyhteisölainojen määrän kasvusta ovat perusteltuja. Saattaa esimerkiksi olla, että asuntoyhteisöjen velkaantumiseen liittyviä riskejä ei vielä kaikilta osin ymmärretä. Toistaiseksi ko. lainakannan nopeaan kasvuun ei kuitenkaan voida suoraan tai helposti viranomastoimin puuttua. Finanssivalvonta julkaisi juuri hiljattain selvityksen, jossa se oli arvioinut luottolaitosten rakennusaikaiseen rahoitukseen ja taloyhtiölainoihin liittyviä luotonmyöntökriteereitä ja riskejä. Finanssivalvonta antoi tässä yhteydessä lisäohjeistusta luotonmyöntökriteereihin ja riskiarviointiin liittyen. Finanssivalvonta myös ilmoitti, että se kiinnittää jatkossa tarkastuksissaan yhä enemmän huomiota siihen, että luottolaitokset huomioivat asianmukaisella tavalla myös taloyhtiölainat asiakkaan maksukykyä selvitettäessä.

Kotitalouksien velkaantuneisuusasteen kasvu ja siihen liittyvät riskit ovat jälleen esimerkki siitä, että rahoitussektorin mahdollisiin haavoittuvuuksiin ja niiden syntymiseen tulee voida puuttua. Sääntelykeinojen tulee olla ajan tasalla, tarkoituksenmukaisia ja toimivia. Pankkivaltuustolla itsellään ei ole valtuuksia näiden rajojen säätämiseen ja toimenpiteisiin, vaan Finanssivalvonta tekee ne itsenäisesti, mutta haluan sanoa ja korostaa erityisesti pankeille sitä, että Finanssivalvonnalla on pankkivaltuuston täysi tuki. Olemme koko tämän kauden rohkaisseet Finanssivalvontaa toimissaan, ja poliittisella puolella toimintavalmius lisätoimille on olemassa. Uskallan tulkita näin niiden keskustelujen perusteella, joita valtuuston piirissä kolmen vuoden ajan on käyty. Lyhyellä ajalla rakennusketju ja nopean kasvun kaupungit kokevat varmasti hyötyvänsä vauhdikkaasta lainoituksesta, mutta historia on tässä suhteessa armoton. Makrovakaudesta on huolehdittava ajoissa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että Suomen Pankin taseen loppusumma kertomusvuoden 17 lopulla oli 111 miljardia euroa ja että tilikauden tulos kertomusvuodelta oli 156 miljoonaa euroa ja että pankkivaltuusto päätti, että kertomusvuoden voitosta 52 miljoonaa euroa käytetään pankista annetun lain perusteella vararahaston kartuttamiseen ja muu osa eli 104 miljoonaa euroa siirretään valtion tarpeisiin.

15.14 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan keskuspankin pääjohtaja Mario Draghi lausui 26. heinäkuuta 2012 seuraavasti: ”EKP käyttää kaikki keinonsa euron pelastamiseksi.” [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Jos hän ei meidän piikkiimme olisi tuota lupausta antanut, euro olisi jäänyt historiaan jo viisi vuotta sitten. EKP:n piikki on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

ollut ja on yhä auki. Jos hän ei olisi tuota lupausta antanut, EKP:llä ei olisi nyt noin 2 300 miljardin euron vastuita roskalainojen osto-ohjelman kautta eikä Suomen Pankilla olisi noin 56 miljardin euron osuutta tuosta määrästä. Suomella olisi mennyt viime vuosina paremmin kuin on mennyt yhteisön osana.

Draghin lupaus on pitänyt siis euron pystyssä. Ongelmia se ei ole poistanut, päinvastoin. Niin sanottujen kriisimaiden velkaantuminen on jatkunut, rakenneuudistuksia ei ole juurikaan tehty, korruptio jatkuu ja niin edelleen. Vastuita vain on siirtynyt EKP:n kautta asiansa hoitaneiden euromaiden veronmaksajille — myös suomalaisille.

Draghin lupauksesta lähtien euroalue kitui vielä muutaman vuoden matalan kasvun aikaa, vaikka korot olivat poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Vasta viime vuosina maailmantalouden kasvu on nostanut myös euroaluetta ja Suomea kasvuun. Tämän päivän syvimmat ongelmat ovat raskaasti velkaantuneessa Italiassa, jossa on myös poliittinen kriisi, kun kansa äänesti, ainakin Brysselin näkökulmasta, niin sanotusti väärin. [Olavi Ala-Nissilä: Eikö teidän veljespuolue ole siellä vallassa?] Siellä edessä on vain huonoja vaihtoehtoja. Viimeistään nyt on kysyttävä, olisiko sittenkin pitänyt antaa euron hajota vuonna 2012. En vastaa tähän kysymykseen itse, kukin miettii. Euron luominen sen sijaan, ja varsinkin Suomen liittäminen siihen, oli suuri virhe. Siitä kantaa vastuun Lipposen ensimmäinen hallitus, erityisesti sosiaalidemokraatit ja kokoomus, oli siellä mukana vihreät ja vasemmistoliittokin. [Pia Viitanen: Kankaanniemi vain rakensi Soini ykkösiä tällä kaudella!]

Arvoisa puhemies! Suomessa EKP:n rahapolitiikka on merkinnyt korkotason epävertettävää alhaisuutta. Rahan hinta ei ole useaan vuoteen ollut oikealla tasolla. Niin mukavia kuin matalat korot ovatkin, ovat ne osaltaan johtaneet erityisesti kotitalouksien rajuun velkaantumiseen. Kun vuonna 2003 Vanhasen ensimmäisen hallituksen aloittaessa kotitalouksien velkaantumistaso oli noin 73, se on nyt lähellä 130:tä, siis 15 vuodessa kasvanut liki kaksinkertaiseksi ja kasvaa yhä. Kotitalouksien suurin velkataakka on luonnollisesti nuorilla perheillä, joilla on sekä asuntolainaa että opinto- ja kulutusluottoja. Uutena ilmiönä ovat taloyhtiöiden lainat, joiden aiheuttama riski on kasvanut jo erittäin vaaralliseksi. Tästä Suomen Pankin tilintarkastajatkin kantoivat vakavaa huolta tarkastuksen yhteydessä, ja hallituksenkin pitää ottaa se huomioon. Yhdyn tältä osin siis puheenjohtaja Vanhasen esittämään huoleen.

Arvoisa puhemies! EKP on siis ostanut roskalainoja noin 2 300 miljardilla eurolla. Osto-ohjelma jatkuu yhä 30 miljardin euron kuukausivauhdilla. Italian kriisi näyttää edellyttävän sen jatkamista ja jopa kasvattamista tai jopa vielä pidemmälle menevää kriisirahoitusmenettelyä.

Suomen Pankin laskennalliset vastuut kertomuksen mukaan ovat yhteensä laskien noin 56 miljardia euroa eli enemmän kuin vuosibudjettimme. Tämä ilmenee kertomuksen sivuilta 26—27. Lisäksi muun muassa LTRO-vastuut painavat kymmenien miljardien määräisinä. EKP:n on kuitenkin lähiaikoina lopetettava ostot. Mitä sen jälkeen tapahtuu, sitä ei kukaan tiedä tarkkaan. Todennäköistä on, että korkotaso nousee. Se johtaisi kriisiin, josta suomalaiset kotitaloudet ja Italian kaltaiset raskaasti velkaantuneet valtiot eivät selviäisi. [Matti Vanhasen välihuuto] Myös yrityksiä ja kuntia ja monia muita tahoja vaikeudet raastaisivat ja uhkaisivat kaataa. Euro on siis suurten vaikeuksien edessä juuri nyt, kun se on kehittämisen ja yhteisvastuun syventämisen kohteena.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston kertomuksen sivulla 50 kuvataan pankkiunionin täydentämistä. Siellä todetaan muun muassa: ”Yhteiseen talletussuojaan tulee kuitenkin siirtyä vasta, kun lähtöasetelmat ovat tasapuoliset koko pankkiunionin alueella. Tämä edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

lyttää, että pankkien järjestämättömien luottojen ongelmaan on löydetty ratkaisu ja että talletussuojaan liittyvien pankkien riskiasema on arvioitu riittävän yhdenmukaisin kriteerein ja varmistuttu pankkien vakavaraisuudesta.”

Komission ehdotus siirtyä täydelliseen talletussuojaan ja kriisirahaston perustamiseen asteittain vuoteen 24 mennessä on sekä EKP:n osto-ohjelman että erityisesti Italian ja eräiden muiden maiden tilanteen takia täysin mahdoton ajatus. Olemme tilanteessa, jossa joudumme toteamaan rehellisesti, että euro ei kestä seuraavaa kriisiä, joka tulee esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan kuulemien asiantuntijoidenkin mukaan jo ennen vuotta 24, ehkä jo parin vuoden sisällä. Italian tilanne huomioon ottaen kriisi on itse asiassa jo päällä.

Euro siis kaatuu seuraavaan taantumahan. Onko Suomen hallitus todella valmis viemään meidät yhteisvastuuseen tässä tilanteessa, jossa euro nyt on? Tätä perussuomalaiset eivät kannata. Löytyykö tästä salista joku, joka on valmis ottamaan yhä suuremmat vastuut muun muassa italialaisten veloista?

Arvoisa puhemies! Suomen tulee varautua euron hajoamiseen. On syytä viipymättä tehdä suunnitelma tältä varalta. Sillä voidaan ehkä pelastaa jotakin, vaikka vastuistaan Suomi ei enää pääse. [Eduskunnasta: Minulla on markkoja vielä!]

Arvoisa puhemies! Erityishuoli meillä on kotitalouksista, joiden velkataakka on ylisuuri ja kasvaa. Hallituksen toimenpiteitä tarvitaan, jotta 80-luvun lopun — 90-luvun alun katastrofi ei toistu. Toivon, että valiokunta paneutuu hyvin syvällisesti ja vakavasti pankki-valtuuston kertomukseen ja tilanteeseen, jossa nyt olemme, ja tekee oikeat johtopäätökset.

15.23 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ottamatta kantaa euron hajoamisspekulaatioihin tai puhumattakaan siitä, että tavoiteltaisiin euroalueen hajoamista, silti yhdyin kyllä edustaja Kankaanniemen puheenvuoroon siinä, että kovin on ollut hiljaista sen analysoinnin osalta, mikä on koskenut EKP:n poikkeuksellisia rahapoliittisia toimia, tätä edustaja Kankaanniemen mainitsemaa 2 300:aa miljardia euroa, joka tällä päätöksellä markkinoille on työnnetty. Miten se purkautuu, minkälaisen markkinahäiriön se on aiheuttanut korkotasoon, markkinoihin, myöskin pörssikursseihin, koska osa rahoituksesta on myöskin pörssikursseissa, ja niin edelleen? En tiedä, minkälaista keskustelua pankkivaltuustossa — kun ryhmällämme ei ole siellä edustusta — on käyty, mutta mielenkiintoista on, että se on eräällä tavalla sellainen vaiettu aihe, että ei oikeastaan virallisesti käydä mitään keskustelua tästä valtavasta rahoitusoperaatiosta, jolla oli paljon positiivista, paljon vakauttavaa vaikutusta mutta jolla on myös omat ongelmansa.

15.24 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kyllähän Italian tilanne on huolestuttava. Mistä on lähdetty liikkeelle? On lähdetty liikkeelle siitä, että on tehty katteettomia vaalilupauksia, ja siitä on syntynyt tilanne, että on huomattava vaikeus muodostaa hallitus, ja se taas heijastuu valtionlainojen hinnoitteluun: kaksivuotiset bondit ovat hyppäneet yhtäkkiä vuoden 2013 hintatasolle. Samaan aikaan sitten tehdään ehdotuksia yhteisvastuun lisäämisestä EU-tasollakin — monentyyppisiä ehdotelmia, mitä täälläkin eduskunnassa on käsitelty — mutta sitten taas Italiassa pohditaan sitä, voitaisiinko näitä valtionlainoja jollain tapaa antaa anteeksi. Nyt sitten on myöskin nämä EKP:n poikkeukselliset toimenpiteet ja yhtä lailla sitten se, mitä edustaja Uotila hyvin tässä pohti: kuinka nämä poikkeustoimenpiteet ajetaan alas.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

Loppujen lopuksi kysymys on minun mielestäni vastuuttomista vaalilupauksista, ovat ne sitten eläkeläisille annettavia lisäeläkkeitä tai vastuutonta valinnanvapautta. Vastuuttomuus on vastuuttomuutta.

15.25 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan kantaa tähän Italiasta lähtevään keskusteluun, koska se on hyvin ajankohtainen.

Pistin merkillä mielestäni aika yllättävän lausunnon sunnuntaina Helsingin Sanomissa. Komissaari Katainen otti kantaa yhteisvastuun suhteen. Hän vähän pahoitteli puheitaan, jotka ovat olleet kriittisiä sitä kohtaan, ja ymmärrettävästi tämä puheenvuoro herätti paljon keskustelua. Tänään hämmästyin vielä enemmän, kun hän otti kantaa seuraavassa artikkelissa ja vertasi näitä yhteisvastuupuheita Yhteisvastuukeräykseen. Täytyy nyt kyllä sanoa, että Yhteisvastuukeräys perustuu vapaaehtoiseen auttamiseen kristinuskon hengessä ja eurooppalainen yhteisvastuu ei todellakaan tulisi perustumaan vapaaehtoisuuteen eikä kaikessa mielessä varmasti kristilliseen henkeenkään.

Tässä suhteessa täytyy sanoa, että olen täsmälleen eri mieltä Kataisen näkemyksistä, ja täytyy antaa hatunnosto nyt tällä kertaa edustaja Olavi Ala-Nissilälle, jonka huomasi suhtautuneen hyvin penseästi näihin lausuntoihin. [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] Täytyy sanoa, kun hänet hississä eräänä päivänä kohtasin, että olin muuten tällä kertaa täysin samaa mieltä kanssanne.

15.26 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tarvitse käyttää tällä kertaa edustaja Viitanen puheenvuoroon vastauspuheenvuoroa, koska se oli aivan erinomainen.

Aluksi haluan todeta sen, että on hyvä asia, että Suomen Pankkia on johdettu hyvin ammattitaitoisesti edellisen pääjohtajan aikana, ja nyt Olli Rehnin aikana varmasti on näin. On hyvä, että pankkivaltuuston puheenjohtaja hyvin vakaalla kädellä johtaa pankkivaltuustoa, joka valvoo Suomen Pankkia, ja tässä mielessä voimme olla tyytyväisiä.

Todellakin, mitä tulee näihin elefanttilupauksiin, mitä annetaan, niin sitähan on liikkeellä. Eikö, edustaja Kankaanniemi, se Viiden tähden liike ole vähän niin kuin teidän veljespuolue? Vai onko se edustaja Harkimon veljespuolue? [Toimi Kankaanniemi: Taitaa olla Rinteen!] Hänhän kävi siellä myöskin opintomatalla.

Todellakin on erittäin huolestuttavaa — ja se on euron riski, edustaja Kankaanniemi — että jäsenmaat eivät hoida omaa talouttaan kunnolla. Parasta yhteisvastuuta on se, että noudatetaan yhteisesti sovittuja pelisääntöjä myöskin euroalueella, [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä [Puhemies: Aika!] minäkin olen todella hämmästellyt varapuheenjohtaja Kataisen löysiä puheita yhteisvastuun osalta.

Puhemies Paula Risikko: Sitten vielä kolme vastauspuheenvuoroa: Hoskonen, Eestilä, Kankaanniemi.

15.28 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tämä Euroopan keskuspankin lainojen osto-ohjelma on huolestuttava sinänsä, koska sillähän avattiin niin sanotusti piikki Suomen hallituksen ohjelmaan tällä kaudella. Lisävastuita ei tule, mutta se on varmaa, että seuraava hallitus, olkoon se minkä tahansa näköinen tai minkä tahansa värinen, joutuu siihen asiaan kantaa ottamaan. Mutta se iso juttu tässä kuitenkin on se, että kaikissa Euroopan maissa on syytä nyt pikkuhiljaa ottaa vakavasti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

se, että tällainen hurlumhei-elämä ja velaksi eläminen pitää saada pikkuhiljaa loppumaan. Se koskee myös Suomea. Sitä vartenhan muun muassa tehdään näitä uudistuksia, joita ihmekseni olen huomannut tässäkin salissa vastustettavan.

Mutta se toinen juttu, mihin edustaja Matti Vanhanen pankkivaltuuston puheenjohtajana otti aivan oivallisesti kantaa, on tämä kotitalouksien velkaantuminen, ja sillä puolella on erittäin huolestuttavaa. Taloyhtiölainojen kautta kotitalouksille tulevat vastuut tällä hetkellä pienen koron aikana ovat pienet, mutta sitten kun paukahtaa, se on todella vakava juttu.

15.29 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä aamuna saimme lukea aika kattavan artikkelin Italian tilanteesta Helsingin Sanomista, ja siellähän lainat taitavat olla yli 2 200 miljardia ja 136 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kyllähän sillä tavalla kriittinen tämä tilanne on, olematta suinkaan pessimisti, sen takia, että jos tämä lähtee kaatumaan kriisin päälle, niin silloinhan korot lähtevät nousemaan, ja mitä näille asuntovelallisille silloin käy ja miten Suomen taloudelle käy, niin sitä ikävä kyllä en lähde arvioimaan, koska se on aika rankkaa sen jälkeen, mutta sitähan tietenkin on pelätty.

Liika pessimismi ei ole hyvästä, mutta kun täällä arvostellaan tätä EKP:n omaisuuserien osto-ohjelmaa, joka tällä hetkellä on 30 miljardia, ja EKP:n neuvosto on todennut, että he voivat laajentaa ja suurentaa osto-ohjelmaa, niin mitä te olette sitten mieltä, olisiko tämä pitänyt jättää tekemättä ja olla ottamatta talouskasvu vastaan, koska sehän on se kääntöpuoli? Tämähän on elvyttävää politiikkaa, mitä monet tässäkin salissa ovat aina toivoneet. Jos joku täällä arvioi ja arvostelee sitä, niin esittäkää oma vaihtoehtonne, [Puhemies: Aika!] mitä olisi pitänyt tehdä, että talouskasvu olisi jäänyt toteutumatta.

15.30 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ala-Nissilä, minä totesin ne ongelmat, mitkä on, eli näissä kriisimaissa ei ole tehty riittävästi korruption vastaista työtä, ei rakenneuudistuksia ja niin edelleen, ja siksi tilanne on yhä erittäin huono, ja EKP ei ole asettanut oikeastaan mitään ehtoja näille. Kreikkaa kuritettiin, mutta ei enää Italiaa.

Mitä tulee tähän keskusteluun yleensä, valtiovarainvaliokunnassa marraskuulla ja sitten nyt kevätkaudella kuultiin asiantuntijoita Emun syventämisestä ja näitä uudistuksia tehtiin, lausuntoja tehtiin, teimme eriävän mielipiteen ja se meni suureen valiokuntaan, mutta tänne isoon saliin emme ole tätä valtavan isoa, erittäin tärkeää asiakokonaisuutta saaneet ollenkaan. Oikeastaan tässä vetoankin, jos sallitaan, arvoisaan rouva puhemieheen, voisitteko te tehdä kaiken mahdollisen, että tässä salissa voitaisiin käydä Emu-politiikasta ja Suomen linjasta oikein syvä keskustelu.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

15.31 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Näiden hyvien puheiden jälkeen keskityn hieman yksinkertaisempiin asioihin.

Kertomuksen sivulla 19 kerrotaan kolikoista ja seteleistä, jotka minua numismaatikko- na kiinnostavat, ja meistä varmasti kaikki toivoisivat, että meillä olisi vähintään niitä seteleitä hieman enemmän kuin mitä tällä hetkellä on. Suomen Pankki huolehtii siitä, että suomalaisilla on käytettävissään eurokäteistä: seteleitä ja kolikoita. Samoin kuin muissakin euromaissa, valtaosa eurosetelistöstä jaetaan Suomessa yleisön käyttöön koko ajan harvennevan automaattiverkoston kautta. Suomen Pankin tehtävänä on tarkistaa kierrosta palau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

tuvien euroseteleiden aitous ja kunto sekä poistaa samalla huonokuntoiset setelit kierrosta ja vaihtaa ne uusiin.

Käteinen on edelleen kilpailukykyinen maksuväline, vaikka erilaiset sähköiset maksutavat ovat jo todellisuutta. Käteisen käyttö edellyttää, että sitä on saatavilla jakeluverkon kautta ja että maksun vastaanottaja hyväksyy käteisen maksuvälineen. Suomen Pankin tehtävänä on seurata käteisen jakeluverkoston muutoksia sekä käteisen hyväksyttävyyttä erilaisissa maksutapahtumissa. Suomen Pankki mittaa myös kuluttajakyselyillä tyytyväisyyttä käteisen saatavuuteen, on tehnyt sitä itse asiassa jo 10 vuoden ajan. Viime vuoden lokakuussa tehdyn kyselyn perusteella kuluttajien tyytyväisyys käteisen saatavuuteen on pysynyt edelleen hyvänä. Kyselyyn vastaajista 84 prosenttia oli edelleen tyytyväisiä käteisen saatavuuteen. Ilmeisesti kyselyyn ei vastattu Kesälahdella tai Tohmajärvellä, joissa rahaa ei pankin päätöksellä ole enää käteisautomaatista saatavilla.

Numismaatikkoja kiinnostaa ehkä eniten päätös, että euroseteleissä ollaan vähitellen siirtymässä uudistettuun Europa-setelisarjaan. Viime vuonna seteleissä vaihtovuorossa oli 50 euron seteli, joka on Suomessa 20 euron setelin rinnalla keskeinen automaattijakelussa oleva seteli. Uuden setelin ulkoasu on hieman muuttunut turvatekijöiden parantamisen vuoksi. Rahaa väärennetään edelleen, kuten aikaisemminkin. Euroseteliväärennösten määrä normalisoitui viime vuoden aikana kertomuksen mukaan edellisvuoden poikkeusluvusta 769 kappaleeseen. Kolikkoväärennöksiä löytyi 957 kappaletta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen Pankki on vastannut käyttörahojen riittävydestä valtiovarainministeriön toimeksiannosta Suomessa ja antanut Suomen Rahapajalle tehtäväksi eri asetuksilla valmistaa käyttörahoja 1860-luvulta lähtien Suomen Pankille. Suomen Pankki on vastaavasti kansalaisille jakelussaan käyttänyt liikepankkeja ja pankkeja vuoteen 2013 asti. Suomessa ei ole ollut vuoden 2013 jälkeen nimellishintaisia normaaleja käyttörahoja 1 sentistä 2 euroon, vaikka niitä on valmistettu ja jaettu samanlaisissa raharullissa. Vastaavasti 2 euron niin sanotut erikoiskakkoset kuuluivat vielä arvonlisäverolain 59 §:n piiriin, kuten kaikki ennen vuotta 2013 olleet käyttörahat. Mutta vuoden 2016 alusta ne ovat olleet verollisia, eli käytännössä nimellishintainen ja käyttöarvoltaan oleva 2 euron kolikko onkin Suomessa 2 euroa 48 senttiä plus toimitus- ja postikulut. Vastaavasti muissa EU-alueiden euroa käyttävissä maissa 2 euron erikoiskakkosta saa ostaa keskuspankeilta nimellishintaan raharullittain. Kuulostaa varmaan erikoiselta, vaikka meitä pitäisi käsitellä Suomessa samalla tavoin kuin muuallakin EU-maissa.

Suomen Rahapajan perustelu alv-verolle on, että arvonlisävelvolliselle kauppiaille eli ostajalle vero on vähennyskelpoista. Edellä mainittujen rahojen nettohintaa säilyy ennallaan, ja tämän lisäksi Suomen Rahapaja lisää reilun toimitusmaksun verraten edelliseen jakeluun eli liikepankkien kustannukseen. Tämän alv-veromäärittelyn tekee vielä ihmeellisemmäksi se, että lähes samaan aikaan rahahuollon kautta lasketaan samaa rahaa kiertoon samoissa raharullissa nimellishintaan.

Suomessa ja EU-alueella on paljon nuoria keräilijöitä, jotka haluavat kerätä eri maiden erikoiseuroja talteen. Tällainen lisävero näiden rahojen hankintaan on tarpeeton eikä millään tavoin tasapuolinen tai oikeudenmukainen, ja tähän tulisi puuttua vähintäänkin valtiovarainministeriön osalta.

15.37 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti käsittelen tätä rahamaailmaa ja moraalikatoilmiötä. Kuitenkin haluan ensin todella todeta, minkä jo tuossa vastauspuheenvuorossa totesinkin, että Suomessa, joka on osa Euroopan keskuspankkijär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

jestelmää, Suomen Pankkia on johdettu hyvin ja sekä pankin johdon että myös pankkivaltuuston toiminta on ollut hyvin johdonmukaista viime aikoina, ja sille haluan antaa kylä tunnustukseni. Siitä kertoo myös pankkivaltuuston kertomus.

Todella eletään Euroopassa taas hieman levottomampia aikoja Italian tilanteen johdosta. Siellä, kuten todettua, kaksi suurinta vaalivoittajaa antoivat niin sanottuja elefanttilupauksia eli suuria lupauksia menojen lisäyksistä ja verojen kevennyksistä, jopa myöskin velkojen anteeksiannosta muiden eurooppalaisten piikkiin. Tämähän on erittäin huolestuttava ilmiö silloin kun ollaan yhteisessä pankkijärjestelmässä.

Tämä moraalikatoahan tarkoittaa sitä, että otetaan riskejä toisten piikkiin tai laitetaan menoja toisten piikkiin. Se kai ilmiönä syntyi Yhdysvalloissa 1800-luvulla, kun havaittiin, että huonon talouskehityksen oloissa sellaisia taloja alkoi palaa, joiden vakuusarvo oli pudonnut alle velka-arvon, ja vakuutusyhtiöt tietysti huolestuivat tästä. Siinä laitettiin riskejä toisten piikkiin. No, Suomessa on sanottu, että laman ollessa sahapalot yleistyvät. Siinäkin on ehkä moraalikatoilmiö. Se on paljon laajempikin: Finanssikriisin oloissahan me näimme tätä ilmiötä hyvin paljon. Irlannin keskuspankki ilmoitti, että se takaa kaikki lainat, mitä on olemassa. Sen jälkeen rahaa hakeutui hyvin paljon Italian pankkeihin, ja lupauksista tuli todella kalliita silloin, kun nähtiin, että voidaan riskejä siirtää Italian keskuspankin piikkiin, ja sinne riskilainat myöskin siirtyivät. Oli monia muitakin ilmiöitä finanssikriisin aikana.

Kuten sanoin, yhteisvastuu on tärkeätä ja sitäkin tarvitaan, ja sitä on Euroopan keskuspankkijärjestelmässä. Teoriassa parasta yhteisvastuuta on se, että jokainen vastaa oman taloutensa kunnosta, jokainen vastaa yhteisesti sovituista sitoumuksista. Sehän on parasta yhteisvastuuta.

On tärkeätä, että markkinapaine säilyy. Jos ajattelemme Kreikkaa, joka nyt on hyvällä tiellä, sielläkin vasta tämä markkinapaine kuitenkin sitten sai aikaan tervehtymisen. Kun ei enää tullut rahaa pankin seinästä, ei kerta kaikkiaan tullut rahaa pankin seinästä, niin ihmiset havaitsivat, että eihän tämä tällainen elämä voi jatkua, vaan kyllä julkisen taloudenkin täytyy olla terve ja sitä pitää yrittää tervehdyttää. Nyt kreikkalaiset tästä toivottavasti oppivat, vaikka heidän historiansa ei ole kovin hyvä. Eli on tärkeätä, niin kuin Suomen hallituksen linja on Euroopan unionin ja Euroopan rahaliiton oloissa, että säilytetään markkinapaine, että jokainen jäsenvaltio itse ensisijaisesti laittaa omaa talouttaan kuntoon.

Komission varapuheenjohtaja Katainen puhui vähän arvoituksellisella tavalla yhteisvastuun lisäämisestä. Hän sanoi, että hän katuu niitä puheitaan, mitä silloin oli, kun hän oli pääministerinä ja valtiovarainministerinä oli Jutta Urpilainen. Ehkä silloin meillä vähän mentiin ylikin siinä yhteisvastuun kritisoimisessa, mutta nyt tämä menee toiseen suuntaan ilmiselvästi, ja ajoitus on erittäin huono. Tässä Italian kriisin vaiheissa ei pitäisi komissiosta tulla sellaista viestiä, että tässä aletaan jotenkin löysäilemään, vaikka sitten puhe olisikin vähän monimutkaisten sanankäänteiden takana. Eli tätä ihmettelen. Huomasin edustaja Viitasenkin sitä ihmettelevän, [Pia Viitanen: Kyllä!] miksi nyt on tässä juuri tällaisia löysiä puheita, kun olisi erittäin tärkeätä, että Italiassa on hallitus, joka hoitaa vastuullisesti politiikkaa ja laittaa taloutta kuntoon, ja että siellä myöskin markkinapaine toimii.

Me näemme, että markkinapaine siellä jo toimii: korot ovat jo reagoineet hyvin nopeasti. Ja onneksi se näin toimii, koska se on sittenkin se, mikä laittaa italialaisia politiikkoja järjestykseen. Se on kaikkein huonointa köyhän asiaa, jos me romutamme julkisen talouden tavalla, jota nähtiin Kreikassa. Se oli vähävaraisten ihmisten kannalta aivan vastuuton politiikka. Se tulee olemaan sitä myöskin Italiassa, mikäli sitten ei politiikan sisältö pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

rane. Onneksi Italian presidentti on ottanut hyvin vastuullisen linjan ja torpanut kaikkein eurokriittisimmän valtiovarainministeriehdokkaan. Valitettavasti kuitenkin varmaan tullaan elämään levottomia aikoja.

Vielä lopuksi, puhemies, meidän olemme uudistamassa pankkiunionia. Se on tärkeätä, ja siinä yksi hyvin keskeinen asia on se, että erotetaan valtion vastuut yritysten vastuista, että se kytkös, mikä on hyvin voimakas, katkaistaan. Italiassa tämä kytkös on vielä olemassa ja sitä ei ole katkaistu, ja tämä on iso riski, ja se herättää juuri huolta, koska Italian pankeissa on paljon valtion sitoumuksia.

Puhemies! Näillä ajatuksilla saattelen tätä pankkivaltuuston kertomusta talousvaliokuntaan, ja kun täällä toivottiin — muistaakseni edustaja Kankaanniemi ja ehkä edustaja Viitanenkin toivoivat — enemmän keskustelua näistä Euroopan unionin ja euroalueen haasteista, niin sitä todella kannatan. Se on tämän suuren salin asia myöskin.

15.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan on mukava aloittaa siitä toteamuksesta, että aika usein muuten näissä Suomen Pankkia koskevissa keskusteluissa ja silloin, kun puhumme esimerkiksi euroalueen tämänhetkisestä tilanteesta, löydän kyllä yhteistä säveltä edustaja Ala-Nissilän kanssa. Hän tuossa päätti puheenvuoronsa hyvin puhumalla tästä, että yhtyy siihen tarpeeseen, että olisi syytä myös tässä isossa salissa käydä ennistä enemmän keskustelua Emun tulevaisuudesta ja haasteista, ja minä kannatan sitä ajatusta myös lämpimästi. Me olemme sitä usein toivoneet myös sosiaalidemokraatteina ja käyttäneet siitä paljon puheenvuoroja tässä salissa. Toivoisin, että näinä aikoina toden totta sitä keskustelua käytäisiin aika vahvastikin tässä talossa ja nimenomaan tässä suuressa salissa. Suomessa on hieno systeemi, että Eurooppa-asiat käsitellään ennakoivasti jo suuressa valiokunnassa. Se poikkeaa monien parlamenttien tilanteesta. Me olemme tässä edelläkävijöitä, mutta se ei poista sitä, että siitä huolimatta täällä isossa salissa käydyn keskustelun tulisi olla vielä vahvemmin läsnä.

Puhemies! Tähän alkuun ihan myös minulta tämä erityishuomio, että mielestäni tämä kertomus on kaiken kaikkiaan hyvin mielenkiintoista luettavaa ja hyvä talouspoliittinen julkaisu siinä mielessä, että tässä on esimerkiksi nyt koottu tänne kertomuksen yhteyteen näitä hyvin kiinnostavia erityisteemoja EKP:n hintavakaudesta, Kiinasta, pankkiunionista, Nordean tilanteesta sekä digitalisaatiosta rahoitusmarkkinoilla. Varmasti tämä kaikki on äärimmäisen mielenkiintoista luettavaa jokaiselle meistä.

Haluaisin myös omalta osaltani tässä puheenvuorossa ottaa kantaa lyhyesti siihen, että mielestäni on ollut kuitenkin tärkeää, että EKP:n oma rahapolitiikka on ollut kevyttä, koska se on kuitenkin mahdollistanut talouskasvun, -nousun, työllisyyslukujen parantumisen ja siinä mielessä nämä suotuisat tuulet maailmalta ovat myös osittain mahdollistaneet meillä myönteisiä tuulia nimenomaan EKP:n rahapolitiikan kautta, ja siksi pidän asiaa sinänsä merkittävänä.

Tässä myös muun muassa puheenjohtaja Vanhanen — kiitos hänelle hyvästä esittelystä — kertoi siitä, että niin Suomen Pankki kuin Finanssivalvonta ovat kiinnittäneet huomiota kotitalouksien velkaantumiseen. Se on toinen hyvin ajankohtainen ilmiö. Itsekin olen usein pohtinut sitä, kun katselen uutisia näistä lisääntyneistä yhtiölainoista ja muista, että kyllä varmasti näinä aikoina saa käydä myös tätä keskustelua siitä näkökulmasta, että ikuisesti maailma ehkä ei olekaan tällainen, että korot ovat tällä tasolla. Siksi näitä riskejä tulee ihmisten tiedostaa hyvin tänä päivänä, että mitä sitten voi seurata, jos korkotilanne tai muu muuttuu kaiken kaikkiaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

No, sitten oikeastaan, puhemies, haluaisin vielä palata tähän ajankohtaiseen Italian tilanteeseen, mistä edustaja Ala-Nissilä edellä käytti hyvän puheenvuoron.

Siihen nähden juuri, kun tiedämme sen tilanteen, mikä siellä on, tiedämme epävakauden, taloudellisen epävarmuuden koko ajan vain lisääntyvän, puhumattakaan sitten näistä kaikista isoista lupauksista, mitä heiteltiin ilmaan, mitkä eivät ole vielääkään varmasti unohdettavissa, kyllä tilanne näyttää erityisen huolestuttavalta. Siksi minusta oli, kuten sanoin tuossa debatissa, hieman outo ajankohta enkä sitä ymmärtänyt, miksi komission varapuheenjohtaja Jyrki Katainen käytti tämän puheenvuoron, jossa hän pahoitteli omia aiempia lausuntojaan yhteisvastuun lisäämisen vaaroista. Se tuli outoon aikaan, ja mielestäni se oli sinänsä aika yllättäväkin puheenvuoro. Siitä huolimatta, että hän sitä hieman sitten jatkokeskusteli itsensä kanssa, tosiasia kuitenkin oli, että Katainen on nyt pahoitellut puheitaan yhteisvastuusta, mikä mielestäni ei ole ongelmaton asia.

Palaan siihen aikaan, kun todella oli Kataisen oma hallitus ja meillä valtiovarainministerinä Jutta Urpilainen. Mielestäni se linja oli täysin oikea, mitä silloin Euroopan unionissa harjoitimme: emme halunneet lisätä yhteisvastuuta ja olimme tiukalla linjalla muun muassa näiden Kreikan tukipakettien suhteen. Muistamme kaikki sen, kuinka ministeri Urpilainen kävi — samoin kuin lupasi ennen vaaleja — taistelemassa aika vaikeankin taistelun siitä, että Suomi sai nämä vakuudet omille rahoitusosuuksilleen sekä edisti niin EVM:n kehityksessä kuin muutenkin esimerkiksi sijoittajavastuuta, joka sitten tulikin mukaan tähän Euroopan vakausmekanismiin, ja monta hyvää asiaa tapahtui nimenomaan tiukan linjan pohjalta. Minusta se on aivan oikea linja isolta kuvaltaan ja sitä ei pitäisi nyt lähteä niillä puheilla höllentämään, että yhtäkkiä kadummekin sitä, että olemme sanoneet, että yhteisvastuuta ei tule lisätä.

Eli tässä suhteessa olen edustaja Ala-Nissilän linjoilla mitä vahvimmassa määrin ja muistutan todella siitä, että kyllä luulisi tänä päivänä, että Italian tilanne laittaisi meidät kaikki miettimään. Kuka haluaa tässä tilanteessa lähteä rakentamaan yhteistä taloutta Italian kanssa? Harvapa varmasti voi. Ja voisi todeta tähän loppuun, että eikö Kreikasta ole opittu mitään.

15.50 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Täällä oli äsken hyvä keskustelu, ja minä haluaisin vielä palata tähän Euroopan keskuspankin omaisuuserien osto-ohjelmaan. Se kuitenkin on ollut yksi ruiske koko tähän talouden elvyttämiseen, eihän sitä voi kieltää, ja jos nyt lähdettäisiin spekuloidaan, että ei olisi ollut hyvä sitä osto-ohjelmaa ollenkaan käynnistää, niin se olisi kyllä ehkäissyt käsittääkseni talouskasvua aika paljon. Me Suomessakin saamme tällä hetkellä nauttia osittain juuri sen takia, että työllisyys on parantunut ja meidän julkisen talouden alijäämä pienenee. Se on hyvä asia ja positiivinen asia, mutta sen varjopuolena väistämättä ovat nämä vastuut. Ehkä se piirre, mihinkä nyt puheesani haluan kiinnittää huomiota, on se, miksi tämä on tehty, eli sen takia on setelipaino pantu laulamaan, että saisimme inflaation hieman korkeammalle tasolle kuin se nyt on.

Sehän se ongelma minun käsittääkseni on, että me emme pääse eikä Euroopan keskuspankki pääse siihen tavoitteeseen, että inflaatio olisi hieman alle 2 prosenttia, vaan sen paineen vuoksi, mikä deflaation muodossa maailmalta tulee, inflaatio ei edes elvyttävällä rahapolitiikalla tahdo mennä päälle. Me emme kukaan tiedä, mitä Italiassa tapahtuu, mutta ainakin oma näkemykseni on se, että luottamus poliittisiin päätöksentekijöihin on valuutta, millä pelataan, ja niin kuin Italiassa nähdään, kun luottamusta ei ole, niin korot nouse-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

vat saman tien. Jos se lähtee leviämään muualle euroalueeseen, niin sitten saattaa tapahtua mitä tahansa.

Mutta se toinen puoli, mihin viittasin, kun tätä rahaa on markkinoille pantu, liittyy Suomeen. Kyllä minä samalla tavalla kuin puheenjohtaja Vanhanen nostan esille tämän, että kun kotitaloudet velkaantuvat, niin lainaraha ja elvyttävä raha ovat menneet kiinteistöihin ja asuntomarkkinoille, ja siellä on nyt selvä riskikertymä, johon ainakin kansanedustajien eduskunnassa pitää puheissaan puuttua, olkoon finanssivalvonta kenen tahansa tehtävä, ja niitä toimenpiteitä säättää, että tätä jollakin tavalla lähdetään suitsimaan, koska tämä liittyy myös siihen, että kulutusluotot ovat kasvaneet osittain kyseenalaisella tavalla, nämä pikavippi- ja muut hommat. Tällä hetkellä kotitalouksien koko velka on 147 miljardia, josta asunto- ja taloyhtiölainojen osuus on 77 prosenttia, eli se on erittäin paljon, ja tänne se raha on mennyt, ja se on kuumentanut ainakin tietyissä kasvukeskuksissa asuntomarkkinoita.

Mutta yksi tällainen erikoisuus, mistä on syytä puhua täältä pöytästä käsin, on taloyhtiölainojen lisääntyminen, sillä ne ovat tällä vuosikymmenellä lisääntyneet noin 10 miljardia. Kun tänä päivänä ostaja, sijoittaja voi päästä käsiksi asuntoon 20 prosentin osuudella asunnon todellisesta hinnasta ja loppu on sitten taloyhtiölainaa eikä kukaan ei oikein kontrolloi, mitkä ovat ostajan todelliset mahdollisuudet talouden muuttuessa hoitaa tämä taloyhtiölaina, jolloin se kaatuu sitten muitten osakkaitten syliin ja taloyhtiön syliin, niin tähän liittyy semmoinen omituisuus, jota minun talousmatematiikkani ei oikein ymmärrä. Kun täällä on hoitovastike ja rahoitusvastike, niin missähän laissa on sellainen pykälä, että yhtäkkiä tämä velan lyhennys muuttuu vähennyskelpoiseksi eräksi vuokrasta? Näinhän käy silloin, kun taloyhtiö tulouttaa nämä rahoitusvastikkeet kirjanpitoonsa. Silloin sijoittaja, asunnon omistaja voi vähentää velan lyhennyksen eli rahoitusvastikkeen ja hoitovastikkeen vuokrasta. Silloinhan veronmaksajat käytännössä tukevat asunnon ostamista. Minä en tiedä, mitenkä hyvin se sopii tähän tilanteeseen, että tuetaan veroeuroilla semmoista asuntorakentamista ja -sijoittamista, joka aiheuttaa selvän ylikuumenemisriskin ja ylivelkaantumisriskin.

Tällä tavalla haluan vielä Itä-Suomesta tulevana kansanedustajana kiinnittää huomiota ainakin siihen, onko se kuinka oikeudenmukaista, jos veronmaksaja jossakin tuolla Itä-Suomessa, missä oman omaisuuden arvo koko ajan laskee ja kiinteistöjen verotusarvot lasketaan ihan muun kuin asunnon todellisen hinnan perusteella, menettää koko ajan omaisuuttaan, mutta silti joutuu veroeuroissa ikään kuin pakolla tukemaan sijoitustoimintaa siellä, missä asuntotuotanto on aika vilkasta ja sijoitustoiminta on vilkasta. Kyllä pitäisi jollakin tavalla puuttua tähän, onko tässä joku oikeudenmukaisuusongelma. Ainakin itse keksisin lääkkeeksi sen, mitä eduskunta voisi säätää, että kiinteistöveron verotusarvot on laskettu sillä tavalla, että ne ovat mahdollisimman lähellä kiinteistön todellista arvoa. Se on jo oikeudenmukaisuutta.

Sitten tähän samaan problematiikkaan sisältyy asia — täällä eräänä iltana puhuin samasta asiasta — jonka toistan vielä: Kun tämän rahoitusvastikkeen saa sitten vähentää vuokrasta, jos taloyhtiö tulouttaa sen kirjanpidossa, niin tämä on johtanut ensimmäisiin oikeusmurhatapahtumiin. Eli korkein hallinto-oikeus vuosikirjassaan totesi, että sellainen henkilö, joka oli ostanut tällaisen asunnon, oli maksanut tämän asuntovelan pois mutta ei ollut vähentänyt rahoitusvastiketta euroakaan mistään vuokrasta, ei saanut laskea velanmaksua hyödyksi asunnon ostohintaa määriteltäessä vaan sai verottajalta verolapun, että hän joutuu luovutusvoittoverolle käytännössä sellaisesta luovutusvoitosta, mitä hänellä ei todellisuudessa koskaan olisi ollut. Tämä on korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös. Eli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

tähän meidän kyllä pitäisi jollakin tavalla puuttua, kun ihmiset ovat kokeneet tällaisen epäoikeudenmukaisuuden, että jatkossa tällaista käytäntöä ei olisi. Sitä minä en tiedä, mitä lakia pitäisi muuttaa, onko se kirjanpitolaki vai mikä, mutta jonkunlainen muutos lakiin pitäisi tehdä.

15.56 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja, äsken muun muassa Eestilä tästä kiinteistöverosta. Mutta palaan kuitenkin tähän Italian problematiikkaan, jota täällä on myöskin käyty jo ansiokkaasti läpi.

Italia on ikään kuin ajautunut sellaiseen tilanteeseen, että vuosia ja vuosikymmeniä valtionvelka on vain kasvanut, ja aina on totuttu siihen, että vaalit voitetaan sillä, että annetaan lisää lupauksia. Renzin hallitus ansaitsee pisteet siitä, että se yritti tähän asiaan saada jonkinlaista järkeä. Seurauksena oli se, että vaalit voittivat ne, jotka lupasivat vielä kovempia lupauksia kuin kukaan oli aikaisemmin luvannut. Ja tämä on kyllä sellainen oppi, joka meidänkin on otettava vakavasti pitää maltti säilyä näissä vaalilupauksissa. Ja viime kädessä tässä on nyt käynyt Italiassa niin, että kun siellä on koko ajan syöty lasten pöydästä, niin nyt siellä sitten monet kokevat jo nuorison tilanteen ikään kuin niin vaikeaksi, että mihin tahansa koukkuun, jonka joku heittää, ollaan valmiita tarttumaan, ja sitä kautta sitten riski on, että mennään vielä paljon syvemmälle. Aivan kuten edustaja Ala-Nissilä täällä sanoi ja Viitanenkin siihen viittasi, tämä markkinan paine kyllä tässä asiassa toimii. Mutta kyllähän se Italian tilanne on erittäin haasteellinen: se, että se kansa ikään kuin oppisi hyväksymään sen, että kilpailukyvyyn parantaminen pitää tehdä rakenteita muuttamalla ja myöskin työmarkkinarakenteita ja taloudellisia rakenteita muuttamalla eikä sillä, että helpoimmalla tavalla luvataan matalaa tasaveroa ja kansalaispalkkaa, puhumattakaan nyt siitä, että vaaditaan muita maita olemaan mukana velkojen alentamisessa. Kyllähän nämä ihan mahdollisia puheita ovat.

Arvoisa puhemies! Ehkä hiukan vielä tästä kotimaisestakin ongelmasta. Tämä velkaantumisen kasvu kotitalouksissa on kyllä todella paha asia, kun ajatellaan, että me olemme nyt kuitenkin sellaisessa taloustilanteessa, että talous kasvaa, työllisyys kasvaa, yli 90 000 ihmistä enemmän on töissä kuin tämän vaalikauden alkaessa, pienyritysten tulot ovat kasvaneet, aika monella alalla menee selvästi paremmin kuin mitä meni aikaisemmin ja siitä huolimatta kotitalouksien velka on ennätyslukemissa, joten kyllä tähän asiaan on pakko puuttua. Yksi keino on se, että tämä velan saaminen esimerkiksi kulutusluottojen osalta on ollut liian helppoa. Onneksi tämä asia on nyt jo käyty hallituksessa ja lisää vielä tehdään, mutta tämä on oikeasti kyllä yksi ongelma, joka meitä vastaan tulee hyvin pian, jos siihen ei ratkaisua löydetä.

15.59 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Ettei jää väärää käsitystä siitä, että olisin jotenkin pahoillani, että EKP aloitti nämä massiiviset rahapoliittiset toimet ja sillä tavalla vaikutti tämän kriisin: en ole siitä eri mieltä, mutta olen siitä mieltä, että seurannaisvaikutukset pitää kuitenkin pystyä analysoimaan. Onko tällä ehkä joku yhteys, kun samaan aikaan valitellaan vaikka meidän kotitalouksiemme tai yritystemme korkeaa velkaantumistasetta? Samalla tavalla kuin me voimme palata historiaan siinä, niin me voimme kyllä muistella niitä aikoja, kun käytiin keskustelua siitä, pitääkö yrittää pelastaa Portugal ja pitääkö yrittää pelastaa Espanja, pitääkö yrittää pelastaa Kreikka. Näin jälkempäin ajatellen varmaan oli ihan hyvä, että yritettiin ja homma pysyi kasassa, mutta kyllä nekin seuraukset pitää pystyä analysoimaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

Tämä Italia: Täällä on viitattu tämän päivän Hesarin uutisointiin Italiasta, mutta sekä siihen Italia-uutisointiin että samassa lehdessä olevaan Unkari-uutisointiin liittyi yhteenliittymä. Minkä takia esimerkiksi italialaiset nuoret ovat niin katkeroituneita, vihaisia, eivät luota Euroopan unioniin? Yksi syy on se, että yhteisvastuuta ei löydy niissä asioissa, jotka italialaiset ovat kokeneet hyvin tärkeiksi, ja se on tämä maahanmuuttopolitiikka ja yhteisvastuu siitä. Unkarissa Euroopan unionin jäsenmaa tekee lakeja, joissa aiotaan kriminalisoida turvapaikanhakijoiden, maahanmuuttajien auttaminen, kaikenlainen auttaminen, ja tulee yhä hurjempia lakiehdotuksia jopa perustuslakiin viitaten. Kyllä tämäkin on yhteisvastuuta, että kun kannetaan yhteisvastuuta taloudesta, niin pitäisi kantaa yhteisvastuuta Euroopan unionissa ja euroalueella myöskin laajemmin. Muuten näitä paineita tulee, ja minä ainakin ymmärrän sen kritiikin, joka tältä osin italialaisen nuorison osalta tulee, kun he kokevat sen paineen, mikä Välimeren yli jatkuvasti heihin kohdistuu.

En tiedä sitten — nyt kun Italian tilanne on vaikea, niin nyt kun tämä EKP:n operaatio on jo tehty, on eräällä tavalla tietysti yhdet pelimerkit on käytetty, ne keinot, joita on käytettävissä, enkä tässä kaipaa nyt sitä, että suomalaisten veronmaksajien pitäisi mennä ryntäämään pelastamaan italialaisia pankkeja. Kyllä Italian pitää itse pystyä poliittinen järjestelmänsä ja hallituksensa ja päättäjänsä ja politiikkansa muuttamaan niin, että he vastaavat itse omista vastuistaan, mutta näitä eri ulottuvuuksia tähän liittyy. Ja kun täällä joku viittasi vielä Kreikkaan — taisi olla edustaja Ala-Nissilä ja ehkä joku muukin — niin täytyy muistaa, että Kreikassa julkisen talouden ongelmaksi tämä tuli vasta sen jälkeen, kun tämä USA:sta lähtenyt kansainvälinen finanssikriisi johti siihen, että piti pelastaa Kreikkaa hoitittomasti rahoittaneet saksalaiset ja ranskalaiset pankit. Julkinen sektori joutui vaikeuksiin vasta viiveellä. Täytyy nyt sitten tästä eteenpäin kaikissa olosuhteissa näissä toimenpiteissä kiinnittää huomiota siihen, että keskitytään ihmisten auttamiseen ja pankkien pelastaminen jätetään vähemmälle.

16.03 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen kiinnitti huomiota sinänsä aivan oikeaan huoleen eli siihen, että kotitalouksien velka on noussut korkeaksi. Mutta hän ei ehkä huomionnut sitä, että velkaantuminen ja taloudellinen suhdanne eivät kulje synkronissa, vaan velka on kumuloitunut nimenomaan näinä taantumavuosina, jolloin ainoa valopilkku Suomen taloudessa on ollut nimenomaan yksityinen kuluttaminen taantumassa, joka on ollut syvempi kuin missään muualla Euroopassa ja pidempi ja bkt:lla laskettuna vakavampi kuin 90-luvun alun taantuma, jolloin normaalisti voitaneen olettaa, että jos tämä kasvu jatkuu jonkun aikaa, niin tämä velkakuorma vielä kotitalouksienkin osalta supistuu. Mutta meillä ei ole mitään takeita siitä, että kasvu on kestäväällä pohjalla. Uskon, että se on tämän talon kaikkien puolueiden tärkein päämäärä nyt seuraavallakin vaalikaudella, varmistua siitä, että kasvu ja työllisyys ovat kestäväällä pohjalla.

Mitä tulee sitten tähän Italian tilanteeseen, niin kyllähän se suuri tragedia on se, että se hidastaa Euroopan rahaliiton yhteisiä toimia, joilla voitaisiin esimerkiksi finanssikriisin ja velkakriisin kaltaisia ilmiöitä lievittää jatkossa. Nyt on selvää, että suhtautuminen tammöiseen minkäänlaiseen yhteistoimintaan on melko lailla kriittistä. On vain hirvittävän sääli sekin, että kun Italiassa oli uudistushenkinen keskusta-vasemmistolainen hallitus, joka esitti ihan sinänsä järkeviä vaihtoehtoisia linjauksia yhdessä tuolloin ministerin tehtävässä Ranskassa olleen Emmanuel Macronin kanssa vaihtoehdoksi Saksan johtamalle talouskurimallille, niin se ei kelvannut, vaan Saksan malli jyrättiin läpi Suomenkin suosiollisella avustuksella. Silloin lopputulos oli se, että italialaisille ei jäänyt sitä mahdollisuutta, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

tämmöisen järkevän reformin kautta asiat voisivat edetä, vaan mennään laidasta laitaan, joko niin, että EU nimittää jonkunlaisen kasvottoman teknokraatin, jota ei ole valittu vaaleilla johtamaan tällaista protektoraattia, tai sitten niin, että toisessa laidassa tällaiset vastuuttomat populistit ottavat vallan. Ja ei voi kuin ihmetellä Italian presidentin ajatuksenjuoksua tässä: jos todellakin se syy, miksi populistit ovat saaneet katteettomille lupauksille niin paljon suosiota, on se, että on asetettu ulkoapäin kansainvälisten rahoituslaitosten hyväksymä byrokraatti johtamaan demokraattisesti valittujen johtajien sijasta tätä valtiota, ja jos se on se kritiikin lähde, niin on outo johtopäätös, että juuri sellainen henkilö nimitetään pääministeriksi edes väliaikaisesti. [Puhemies koputtaa] Näyttää siltä, että Eurooppa ei opi virheistään.

16.06 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Ihan lyhyesti totean ja annan kiitokset pankkivaltuuston puheenjohtajalle, joka on taas vuoden meitä pankkivaltuutettuja siellä hyvin luotsannut.

Tässä keskustelussa on keskitytty aivan täysin niihin olennaisimpiin asioihin eli siis kotitalouksien velkaantumiseen ja siihen, miten se oikein voidaan ottaa haltuun. Tässä edustaja Eestilä oikein hyvän pohdinnan teki, ja näitä täytyy kyllä huolella miettiä, voitaisiinko todellakin sinne taloyhtiölainapuolelle miettiä jotakin toimenpiteitä, jotka mahdollisesti sitten estäisivät sitä taloyhtiölainan tulouttamista, tai ainakin joitakin lievennyksiä sinne puolelle.

Mitä taas tulee EKP:n osto-ohjelmien alasajoon ja siihen, ovatko ne EKP:n toimenpiteet olleet oikeita, mitä siellä on tehty, tällä hetkellä kai voi ihan hyvin todeta, että ne ovat olleet oikeita ja oikeansuuntaisia, mutta ovatko ne olleet sitten ylimitoitettuja, onko tässä jouduttu kuitenkin sellaiseen tilanteeseen, että itse asiassa se osto-ohjelman alasajo on sitten vaikeata? Kaiken lisäksi sillä ei ihan olla sitä saatu aikaan, mitä oikeasti lähdettiin tavoittelemaan, eli sitä pankkien ja valtioitten välisen kohtalonyhteyden katkaisua.

Mitä taas tulee Italiaan, kyllähän se Italian tilanne näyttää meille hyvin sen, että niitten ylimitoitettujen ja katteettomien vaalilupausten tekeminen on hyvin vahingollista. Sitä ei pidä mennä tekemään täällä.

Sitten nostan esille tästä vielä tämän hyvän teema 6:n, joka on digitalisaatio pankkitoiminnassa. Täällä on sivuttu sitä kaikkea digitalisaatiota, mitä tapahtuu fintech-puolella: maksamisen muutoksia sekä bitcoineja ja muita lohkoketjuvaluuttoja, lohkoketjuteknologiaan pohjautuvia maksamisen välineitä.

Tässä on hyvin mielenkiintoinen ilmiö sinänsä, koska itse asiassa nämä lohkoketjuvaluutat ovat yksi älykkään talouden osakomponentti, jonka avulla voidaan tehdä älysopimuksia, ja emme me voi oikeastaan estää enää niitten syntymistä. Kuten emme me voi estää myöskään vaikkapa osakkeita, emme me voi myöskään estää lohkoketjuvaluuttoja tulevaisuudessa. Itse asiassa nämä lohkoketjut luovat meille uuden web 3.0:n. Se maailma, missä me olemme nyt, on web 2.0:aa, ja me hyppäämme siitä täysin uuteen maailmaan, missä kaikki se hyvä, mitä meille netti tuo, jaetaan uudestaan vähän toisella lailla.

16.09 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Kuuntelin tuolla työhuoneessa tätä keskustelua ja päätin, että täytyy tulla tänne muutama sananen sanomaan, kun puhuttiin Italiasta.

Kyllähän Euroopan keskuspankille ja euromaillekin on äärimmäisen tärkeää se, että pankkiunionin kolmas vaihe saadaan toteutettua, ja tähän kolmanteen vaiheeseen kuuluu olennaisena osana tietysti talletussuojarahasto. Tästä sopiminen ei ole edennyt ihan perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

tellusta syystä: sen vuoksi, että eurooppalainen pankkijärjestelmä on erilaisessa tilassa eri euromaissa. On selvää, että Italiassa pankkijärjestelmässä on järjestelemättömiä luottoja erittäin paljon, toisin kuin esimerkiksi — kun nyt puhutaan Suomesta — Suomessa, jossa on aika hyvässä kunnossa oleva pankkijärjestelmä.

No, tässä tullaan tietysti siihen, mikä hiukan huolestuttaa tässä, että kun täällä aikaisemmin keskustelussa sanottiin Italiasta, että italialaisten on syytä itse hoitaa tämä oma pankkijärjestelmänsä kuntoon, niin tokihan se näin on, mutta se ei käy käden käänteessä italialaisilta, eikä ilmeisesti ole hirveästi siihen motivaatiota tai halukkuuttakaan, ja niinpä sitten komissio on ruvennut tässä toimimaan. Tämä on nyt oikeastaan se huolenaihe, että näitä järjestelemättömiä luottoja aiotaan sitten hoitaa arvopaperimarkkinoilla. Tässä on pelkona tietysti se, että nämä järjestelemättömät luotot arvopaperimarkkinoitten kautta tulevat sitten reaalitynouden maksettavaksi, ja tämä on ehkä se huoli, koska tähän liittyvät sitten kiinteiden vakuuksien realisointimuutokset, lainsäädäntömuutokset, jotka direktiivin muodossa sitten komissiolta tulevat.

Tällä hetkellä neuvotellaan siitä, minkä muodon se saa, mutta huolestuttavaa tietysti on se, jos tuomioistuinkäsittely realisoinneissa ohitetaan järin kokonaan. Tietysti sitten, jos ei tämmöistä kansallista liikkumavaraa tähän anneta — Suomessa tältä osin on hyvä järjestelmä olemassa — jos komissio vaatii tämmöisen harmonisoidun järjestelmän, joka on pakko ottaa käyttöön kaikissa euromaissa, niin se toki nopeuttaa tämän [Puhemies koputtaa] pankkijärjestelmän kuntoon laittoa Italiassa, mutta toisaalta se itse asiassa... [Puhemies koputtaa] — Voinko siirtyä pöytäkirjaan sitten?

Varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Turunen voi siirtyä pöytäkirjaan. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Tämä harmonisoitu järjestelmä toki sopii muun muassa Italialle ja muutamalle muullekin Etelä-Euroopan maalle, joissa esimerkiksi näitten kiinteistöjen, jotka ovat lainojen vakuutena tai pantteina, oikeuskäsittelyt voivat kestää jo vuosia. Näin ollen tämä realisointi ja näitten asiointien kuntoon laittaminen eli pankkien taseen putsaaminen kestää liian kauan. Tämän vuoksi sitten komissio tekee tällaista direktiiviehdotusta, joka on harmonisoitu, mutta toisaalta, niin kuin ollaan monessa muussakin asiassa nähty, tämä harmonisointi, joka istuu Etelä-Eurooppaan, ei välttämättä oikein istu Suomeen. Meillä ovat Suomessa tältä osin säännöt ja lainsäädäntö oikein hyvällä mallilla, ja tämä voisi tehdä heikennyksiä, ja itse asiassa siinä muodossa, mistä nyt keskustellaan — se ei tietenkään ole lopullista muotoa vielä saanut — Suomi on kuitenkin jo ottanut kantaa ja kertonut, mitkä nämä ongelmakohdat ovat. Mutta jos näistä ei pystytä sopimaan tai se ei muutu, niin tämä tuo Suomeen kyllä sellaisia ongelmia, jos tuomioistuinmenettely ohitetaan, että käytännössä se tarkoittaa sitä, että velkoja voi velallisen kiinteän omaisuuden realisoida ilman tuomioistuimen päätöstä, jos velka on 90 päivää eli 3 kuukautta myöhässä. Ja tämä ei koske tietysti asuinrakennuksia eikä kuluttaja-asiakkaita vaan yritysasiakkaita mutta ei yrittäjien asuntoja, todennäköisesti, mutta kaikkia muita kiinteistöjä tai reaalitynakuutta tämä tulee koskemaan. Tämä on selkeä heikennys ja minun mielestäni jo oikeusturvakysymyksen yrittäjien kiinteälle omaisuudelle, jos tämä tulee. Toisaalta tämä on muitten direktiivien kanssa ristiriidassa, ja ongelma on tässä esityksessä myöskin se, että jos yritys on velkajärjestelyssä tai maksukyvyttömyysmenettelyssä, niin nämäkään eivät vaikuta siihen, etteikö velkoja voisi realisoida yrityksen kiinteää omaisuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

Niin kuin sanoin, tässä nyt on ongelma lähinnä se harmonisointi, joka on laajamittaisesti ottaen minun mielestäni vähän niin kuin EU:n ongelma, että kun harmonisoinnilla ratkaistaan jotain tiettyä ongelmaa, niin se aiheuttaa taas toisella puolella toisen tyyppisiä ongelmia. Mutta niin kuin sanottu, toivossa on hyvä elää. Tästä vielä neuvotellaan ja keskustellaan ja toivottavasti päästään hyvään ratkaisuun tässä.

16.16 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Vähämäki pohti täällä hyvässä puheenvuorossaan, onko tämä EKP:n omaisuuserien arvopapereitten osto-ohjelma ollut ylimitoitettu, niin ainakin jos sitä vertaa tavoitteeseen — EKP:n tavoite on ollut, että on vähän alle 2 prosentin inflaatio — niin jos ei negatiivisilla koroilla eikä setelirahoituksella päästä inflaatioon, niin kyllähän sitä joutuu silloin kysymään, että mahtaakohan se olla ainakaan ylimitoitettu. Ainakin tämän perusteella voisi ajatella, että se on jopa alimitoitettu. Ja mikä tässä on huomiotava, on, että kun kaikki tämä finanssipolitiikka ja rahan liikkeet ja korot ja tämä, mitä sitten seurataan haukan silmin ja mistä katsotaan johtavien poliittikkojen lausuntoja, on psykologiaa ja luottamusta, niin tuskin nämä puheenvuorot tässä salissa kovin paljon korkopolitiikkaa heiluttavat. [Pia Viitanen: Ei sitä tiedä!] EKP:n neuvosto on nyt jo todennut, että kun tämän 30 miljardin osto-ohjelman pitäisi loppua syyskuussa, niin he ovat valmiita pidentämään ja laajentamaan sitä, eli on annettu jo signaali, että jos tämä ei riitä siihen, että talous ja inflaatio saadaan käyntiin, niin pannaan vielä lisää seteleitä liikkeelle. Vastuuthan siitä vain lisääntyvät itse kullekin, niin kuin Suomelle, mutta se on sitten toinen juttu, että kun on vähän pakko pitää talouden pyöriä pyörimässä ja jos sitä inflaatiota ei saada aikaan, niin se taas aiheuttaa omat ongelmansa ja se vie sitten rahan liikkeet muualle.

Mutta mitä tässä pitäisi meidän huomioida, on se, että kun tämän osto-ohjelman tarkoitus lienee — jos minä olen oikein käsittänyt — että sillä investointeja kiihdytetään ja nimenomaan niin, että se raha menee tuotannollisiin investointeihin ja elinkeinoelämän tarpeisiin, niin nyt se on Suomessa varsinkin valunut tuonne kiinteistömarkkinoille. Minun mielestäni se ei ole ollut kovin järkevää, sillä meillä ovat nyt 2 miljardia asumistuet, ja ne omalla tavallaan kiihdyttävät asumista jonnekin. Sitten meillä 300 miljoonaa tulee toimeentulotuen kautta käytännössä vuokriin. Silloin ollaan 2,3 miljardissa. Meillä oli pari viikkoa sitten täällä hallituksen esitys korkotuesta, että asumisoikeus- ja vuokra-asuntojen tukemista kiihdytetään, ja nyt on vielä tämmöinen, että rahoitusvastikkeen voi vähentää tietyillä elementeillä vuokrasta. Tässä on niin monta elementtiä, hanat ovat kaikki kaakossa, että se raha varmasti menee näihin kiinteistöihin. Sen takia käytetään nyt täällä salissa puheenvuoroja, jos joskus joku Finanssivalvonnan ihminen sattuisi vaikka lukemaan näitä tai kuuntelemaan.

Jotakinhan tälle pitää tehdä, eihän se voi loputtomiin jatkua, sillä kyllä joku päivä saatetaan vielä semmoinenkin hetki tulla, että korot nousevat syystä tai toisesta. Minä vain luulen, että aika moni ihminen joutuu silloin todella ongelmiin, koska samalla yleensä lähtee sitten talouden aktiviteetti heikkenemään ja työttömyys lisääntymään, ja moni joutuu sitten oikeisiin ongelmiin, varsinkin kun se taloyhtiön velka on erittäin suuri. Tämä on kyllä semmoinen asia, mistä pitäisi tässäkin salissa enemmän jutella silloin, kun täällä on paljon edustajia paikalla.

16.19 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! On muuten ihan totta, että nämä ovat niin mielenkiintoisia, päivänpolttavia kysymyksiä, että soisi tietenkin, että voisi olla runsaslukui-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

semminkin väkeä paikalla. Mutta kyllä minä muuten uskon, että näitä keskusteluja seurataan Finanssivalvonnassa ja Suomen Pankin päässä varmasti tarkkaan — sitä, mitä eduskunta linjaa, minkälaista palautetta tulee valiokuntien mietintöihin, ja myöskin sitä, minkälaista keskustelua täällä salissa käydään. Mielestäni se on tärkeää, tämä on tärkeä keskustelufoorumi, ja siksi on arvostettava, hyvä asia, että edustajat näihin asioihin kantaa täällä salissa ottavat.

Mitä tulee EKP:n politiikkaan, kyllä myös minä näen niin, että juuri se, että EKP:ssä tehtiin nämä linjaukset tästä keveästä rahapolitiikasta ja talouden elvyttämisestä, osaltaan kyllä, ja hyvinkin isolta osaltaan, selittää myös sitä, puhemies, että tänään Suomen talous on ollut myötätuulissa ja me olemme saaneet talouskasvua käyntiin. Se on ihan olennainen osa tässä yhtälössä, ja siksi sitä täytyy mielestäni tarkastella Suomen näkövinkkelistä juuri tältä kannalta.

Puhemies! Myös se on tietenkin tärkeää, että kaiken kaikkiaan erilaisia vastuita, mitä syntyy Euroopan unionin kautta — oli se sitten keskuspankin politiikka tai sitten nämä rahoitusohjelmat tai mitä vain — eduskunta pystyy seuraamaan, pystyy seuraamaan riskejä, vastuuta kaikkiaan. Esimerkiksi Suomen Pankin pankkivaltuuston kertomuksessa on perinteisesti nämä riskit aika hyvin käyty läpi, mitä on. Esimerkiksi sivulla 29 on mielestäni aika tärkeä ja kuvaava taulukko siitä, miten sitten voisimme vastata tähän, jos kävisi se kaikkein epätodennäköisin ja ikävin asia, että tämä riski alkaisi jollakin tavalla realisoitua. Tässä on analyysi siitä, että tämä olisi kuitenkin hallittavissa ja kestettävissä. Ja aivan kuten puheenjohtaja Vanhanen omassa esittelypuheenvuorossaan kävi läpi, toki pankkivaltuusto tätä asiaa seuraa.

16.21 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Varmaan Finanssivalvonnassa ja Suomen Pankissakin seurataan, mitä tässä salissa keskustellaan, mutta kyllä nämä aiheet, mistä nyt keskustellaan, esimerkiksi taloyhtiön velkojen kasvu ja yksityisten kansalaisten velkaantumisen lisääntyminen, ainakin minun tietojeni mukaan ovat tulleet nimenomaan varoitukseksi Suomen Pankista ja Finanssivalvonnasta, ja mekin olemme innostuneet sitten näistä keskustelemaan. [Pia Viitasen välihuuto] — Edustaja Viitaselle sanoisin, että kyllä nämä EKP:n toimet ilman muuta ovat vaikuttaneet Euroopan taloudelliseen kehitykseen ja Euroopan mahdollisuuksiin pysyä maailmanlaajuisessa taloudessa mukana ja taisteluna lamaa vastaan.

Mutta mitä Suomeen tulee, sen verran ottaisin vähän tarkemman näkökulman tähän, että Euroopan talous oli pitkän aikaa kasvussa jo ennen kuin Suomi pääsi mukaan talouskasvuun. Miten sitten Suomi jäi yleensä ulkopuolelle? Se johtui siitä, että meillä ei ollut riittävästi kansainvälistä kilpailukykyä. Se, että maailmantalous vetää, on siellä taustalla, ja se on hyvä asia, mutta se, että pääsee mukaan talouskasvuun, edellyttää sitä, että Suomella on kansainvälistä kilpailukykyä päästä kansainvälisille markkinoille, ja tässä pitää nostaa hattua hallitukselle. Hallitus on tehnyt sellaisia toimia yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa, muun muassa kiky-sopimuksen, joka on tärkeä osa tätä kilpailukyvyn parantumista, että Suomi pääsi kuitenkin viiveellä — kiitos näille hallituksen päätöksille — mukaan tähän talouskehitykseen.

Se täytyy myöntää, että Suomen talous ei olisi noussut, mikäli ei olisi ollut sitä kansainvälistä talouden kehitystä, joka auttaa Suomen vientiteollisuutta. Mutta jos ei mitään Suomessa paikallisesti olisi tehty, niin ei Suomi olisi tässä talouden kehityksessä mukana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

16.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä pikkuisen näyttää siltä, että olisi merkkejä ilmassa, että palaamme tähän kotimaiseen talouspoliittiseen keskusteluun. Siihen nähden haluan kyllä osaltani todeta, että mielestäni kuitenkin on syytä hieman myös katsoa peiliin hallituksen siinä suhteessa, että muistan muutaman talousoppineen todenneen, että Suomen talous on lähtenyt kasvuun lähinnä tuurilla, millä viitataan juuri siihen, että maailmantalouden tuulet ovat olleet myönteiset ja EKP on tehnyt tällaista kevyttä rahapolitiikkaa. Mutta kuten sanottu, me olemme kaikki iloisia siitä, että talous kasvaa, ja on turha ehkä minuutteja kuluttaa siihen, että kinaamme siitä, kenen hyöty se on.

Mehän olemme täällä Suomessa sitten sosiaalidemokraatteina nostaneet sen huolen esiin, että nyt kun on hyvä, että talous kasvaa, ja se on oikein, niin sen vuoksi on entistä tärkeämpää myös talouspoliittisessa merkityksessä kysyä, kuuluuko kasvu kaikille, ja kiinnittää huomiota siihen, kuinka paljon myös taloudellisesti teemme hallaa, mikäli me annamme eriarvoisuuskehityksen jatkuu. Siinä suhteessa olisi hyvä ja tärkeää nähdä, että jos ihmisten ostovoimaa koko ajan leikataan, pienituloisia kuritetaan, tehdään erittäin rajuja koulutusleikkauksia, joista kaikki talousoppineet varoittavat, niin sitten me ajamme itsemme kyllä ojasta allikkoon. Siksi olisi nyt tärkeää, että hallituskin tekisi niitä omia poliittisia arvovalintojaan hieman toisenlaiselta pohjalta paitsi oikeudenmukaisuusmielessä myös talouden kasvun mielessä.

Mutta, puhemies, mielestäni on tärkeää ja hyvä, että ollaan käyty tätä keskustelua täällä tänään, ja keskustelu varmaan jatkuu.

16.25 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Loppujen lopuksi kysymys on taseista. Kysymys on siitä, kuinka hyvin yhteiskunta kestää sokkeja. Nyt kun on saatu valtion tase ja velkaantuminen jollain lailla hallintaan ja velkasuhde kohta taittuu, on saatu myöskin yhtiöitten ja henkilöyhtiöitten tasetta oikeaan suuntaan. Myöskin kuntatalous on kääntynyt hyvään suuntaan. Mutta sitten kun nähdään se, että yksityisten kotitalouksien tase muuttuu elikkä velkaantuneisuus kasvaa huomattavasti, voidaan tehdä se toteamus, että tämä talouskasvu on hyvinkin paljon sillä yksityisellä velkaantumisella aiheutettua. Tämä on se pohdinta siis, mitä pankkivaltuuston jäsenetkin ovat tehneet aika laajasti. Täytyy kotitalouksia huomauttaa asiasta, että ei voida toimia siten, jos halutaan yhteiskuntaan enemmän sokinsietokykyä. Jos meillä on taseet kunnossa, niin eihän meitä kauheasti mikään ulkopuolinen sokki uhkaa.

16.26 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Viitaselle voisin todeta, että itse olen sitä mieltä, että taloudessa ei tuurilla tapahdu mitään. Tuurilla taloudessa tapahtuu, jos sattuu saamaan veikkausvoiton tai tämäntyyppisen asian, mutta jos puhutaan valtakunnan tasolla, eurooppalaisella tasolla, globaalilla tasolla, niin ei tuurilla tapahdu. Kyllä taloudessa on paljon lainalaisuuksia, jotka vaikuttavat toisiinsa. Pelkkä onni tai tuuri ei näitä talousasioita ohjaa.

Tästä kotimaisesta taloudesta sen verran, että meillähän oli sellainen tilanne ennen kuin vienti lähti vetämään — muistan, että tässäkin salissa moni puhe aloitettiin sillä, että todettiin, että menee huonosti ja vienti ei vedä — että meillä kuitenkin kotimarkkinat pelasivat ja meillä oli kotimaista kysyntää olemassa. Mutta Suomen kansantalous on rakentunut sillä tavalla, että pitkällä aikavälillä tai edes keskipitkällä aikavälillä kotimainen kysyntä ei riitä pitämään talouttamme yllä, vaan me olemme kyllä vientivetoinen kansantalous, ja tämä on tarkoittanut sitä, että on äärimmäisen tärkeätä laman aikana saada katkaistua se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

lama silleen, että saadaan taas vienti vetämään. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan se kansainvälinen kilpailukyky, jota Suomessa ei ole ollut. Siellä voidaan hymähdellä, mutta jos meillä on tilanne sellainen, että vaikkakin maailmalla on kysyntää, niin meidän kilpailijamaat ovat kilpailukykyisempiä kuin me, niin se on vaan niin, että silloin ei vienti vedä.

Tämä kansainvälinen kilpailukyky: on äärimmäisen tärkeätä, että Suomi pystyy kilpailemaan teknologian laadulla mutta myöskin hinnalla. Emme me ole niin ainutlaatuinen kansakunta, Suomi, että meillä olisi jotain sellaista tarjota kansainvälisille markkinoille, mitä ei kukaan muu pysty tekemään. Tämä on semmoinen asia, että se, että Suomi pääsi tähän mukaan, edellytti kyllä sitä, että on imua, mutta se edellytti myöskin sitä, että me saamme kansainvälisen kilpailukykyyn sille tasolle, että kauppaa syntyy. Tämän vuoksi nämä kotimaiset ratkaisut ovat olleet äärimmäisen tärkeitä, mutta kaiken pohjana on kuitenkin ollut se, että on kansainvälistä kysyntää, [Puhemies koputtaa] ja siihen, että sitä on ollut esimerkiksi Euroopan tasolla, on EKP omilla toimillaan positiivisesti vaikuttanut.

16.30 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Mikäli nyt edustaja Turunen ei minua usko, niin tietenkin suosittelisin hänelle erinomaista artikkelia Suomen Kuvalehdessä numero 16/2018, ”Kasvun aiheuttajaa etsimässä”: ”Johtopäätös väkisinkin on, että talous kääntyy kasvuun tuurilla.” Tämä on näkökulmakirjoitus Roope Uusitalolta. Tietääkseni hänellä on joitakin talouspoliittisia avuja, ja 20.4. hän on tämän kirjoittanut. Luin tämän artikkelin silloin kun se ilmestyi, ja mielestäni se oli ihan hyvä ja analyyttinen, ja siinä mielessä siihen kannattaa tutustua.

Mutta mitä tulee sitten näihin kotimaisiin toimiin, puhemies, niin kyllä minä nyt ihan toissani näen, että... Miettikäähän, kuinka paljon nyt tämä kilpailukykysojmus, minkä hallitus runnoi tässä mallissaan läpi pakkolakiuhilla ja muilla, on itse asiassa tätä talouskäännettä ollut tekemässä — sitäpä on vaikea sanoa. Nimittäin kyllähän esimerkiksi siellä valtiovarainvaliokunnassa hyvin useat asiantuntijat, joita olemme tässä parin vuoden aikana kuulleet, ovat ilmoittaneet lähinnä samaa varmuutta kuin soten suhteen sen eteen, ettei pystytä kovinkaan tarkkaan sanomaan, että niin hirveän massiivisia vaikutuksia tällä itse sopimuksella olisi. Se on tietenkin hyvä, että sovitaan ja sopimalla joku tulos syntyy, mutta kyllä esimerkiksi nyt tässä tilanteessa me olemme peräänkuuluttaneet sitä, että kun kerran sitä kasvua saatiin aikaan — mikä on hyvä asia — silloin sen täytyy kuulua kaikille ja että silloin kun on hyvä tilanne, ei ole mitään järkeä siinä, että jatketaan esimerkiksi julkisen sektorin lomarahojen leikkauksia ahkerien työntekijöiden suhteen. Luin juuri artikkelin, missä perheet kertoivat, kuinka paljosta vaikka lapsiperheet joutuvat sitten luopumaan sen seurauksena, että lomarahat leikataan, ja en minä tiedä, kuinka... Se ei ole kovinkaan mukavaa näiden perheiden kannalta. Se on väärin, ja sen lisäksi myös talouspoliittisesti mielestäni voisi olla järkevämpää, että perheellä olisi mahdollisuus kuluttaa näitä lomarahoja esimerkiksi yhteiseen ajankäyttöön ja muuhun. Eli myös sillä pistetään tähän talouteen, jonka näkökulmasta tänään puhumme, kaiken kaikkiaan vetoa.

Puhemies! Haluan sanoa myös sen, että näinä aikoina, kun kysymme, kuuluuko kasvu kaikille, niin en minä nyt usko, että se, että työttömiä kuritetaan näillä oikeudentajua vastaan sotivilla aktiivimalleilla, yhtään mitään talouskasvua edistää. Ei se edistä sitä, että ihminen työllistyy. Pitäisi näitä asioita tässä kotimaan politiikassa, edustaja Turunen, miettiä hyvinkin paljon laajemmalla skaalalla ja syvällisemmin eikä vain iskeä aina leikkuriveistä sinne, missä ihminen heikoimmillaan on. Ja samaan aikaan tietenkin talouspolitiikassa ovat herättäneet kysymyksiä ne arvovalinnat, että ollaan tehty varsin anteliaita veronke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 58/2018 vp

vennyksiä miljoonaperintöihin ja kaikkeen tähän, mikä hyväosaisimmille menee. Siksi tämä kysymys eriarvoistumiskehityksen pysäyttämisestä on aivan olennainen, puhemies.

16.33 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! On ihan pakko todeta se, että Suomen talous on investointitavarapainotteinen ja tämä johtaa siihen, että Suomi yleensä pikkasen viiveellä putoaa lamaan mutta se myöskin lamoista ja taantumista, jotka ovat kansainvälisestä kaupasta ja vientikysynnästä kiinni, myöskin viiveellä nousee tämän investointitavarapainotteen tuotantonsa takia. Siitä voi johtua osittain se, että vähän niin kuin viiveellä pääsimme kiinni tähän taloudelliseen kasvuun meidän vientialueellamme.

Jos joku ihan oikeasti väittää, että meidän kansainvälinen kilpailukykyämme korjaantui sillä, että väkipakolla laitettiin duunarit tekemään 6 minuuttia pitempää päivää tai sairaanhoitajilta, lähihoitajilta ja muilta vietiin lomarahat, niin minä olen eri mieltä. [Pia Viitanen: Samat sanat!] Päinvastoin minä olen erittäin huolissani siitä, että meidän kansainvälinen kilpailukykyämme ja myöskin vientiteollisuutemme kilpailukyky pitemmällä aikavälillä on vakavasti vaarantunut koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen liittyvien leikkausten vuoksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.